

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

כ"ד ניסן, תש"פ
18 אפריל, 2020

בס"ד

אל: מחנכות ומחנכים להיסטוריה בחמ"ד
מאת: בלהה גליקסברג, מפמ"ר היסטוריה בחמ"ד

שלום רב!

הנדון: עקרונות מנחים להמשך הלמידה ללא היבחנות במבחן בגרות חיצוני (ביחידות החובה וביחידות ההגבר)

מסמך זה מיועד למורים המלמדים בבתי-ספר או בכיתות שהוחלט לגביהם כי לא ייגשו לבחינת בגרות חיצונית בהיסטוריה חמ"ד במועד הקיץ הקרוב אלא תלמידיהם יקבלו ציון פנימי בתעודת הבגרות. מסמך זה מתייחס הן ליחידות החובה והן ליחידות ההגבר.

חשוב לשים לב כי מתן ציון פנימי אינו פוטר מחובת סיום ההוראה והלמידה על פי מסמך המיקוד ויש להקפיד על כך.

זוהי שעתכם הגדולה להוות דוגמא ומודל לתלמידכם. גם אם לא תתקיים בחינת בגרות חיצונית במקצוע אותו אתם מלמדים, עדיין נשמרת חשיבותו הרבה לחייהם ולעיצוב הזהות שלהם.

סיום מקצועי ומכובד של שנת הלימודים (גם בהיעדרו של מבחן בגרות חיצוני) הוא תעודת –כבוד למקצוע אותו אתם מלמדים ומשקף לתלמידים מהי יושרה מקצועית של מחנכים להיסטוריה בחמ"ד.

שימו לב! בתכנית באר הפקנו סרטון לסיכום לימודי וערכי של שתי שנות לימוד היסטוריה.

במידת האפשר, ניתן לשלוח את הקישור לתלמידים לסיכום תהליך הלמידה: [דבר המפמ"ר - סיכום שנתיים](#)

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

שתי יחידות החובה:

הנחיות האגף לחינוך על-יסודי לגבי אופן קביעת הציון הפנימי במקצוע הנלמד במהלך שנתיים הן כדלקמן:

שנה א' - 25%

שנה ב' - 60% (מחצית א' - 40%, מחצית ב' - 20%)

מבחן בית / משימת סיכום בהיקף של 15%

להלן הצעות-מדף לבחירתכם בנוגע לאופן מבחן הבית או משימת הסיכום (בהיקף של 15%) שעליכם להשלים על מנת לתת לתלמידים ציון פנימי בהיסטוריה שייכנס לתעודת הבגרות שלהם. יש לבחור בהצעה אחת מכלל ההצעות.

הצעה	הסבר
בחינת-בית	בחינת בית עם חומר פתוח עם שאלות בגרות משנים קודמות או שאלות שהמורה יחבר ברוח בחינות הבגרות, בזמן מוגדר מראש (עם הנחיות לשעת התחלה ושעת סיום). הבחינה צריכה להיות במבנה פרקי בחינת הבגרות, כולל מטלות 'לב לדעת' ותכנית פר"ח (בהתאם למיקוד). יש לאפשר בחירה של 6 שאלות מכל פרקי הבחינה, לפי בחירת התלמיד ¹ .

¹ תלמידים עולים חדשים יענו על 5 שאלות מכל פרקי הבחינה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

אם יש קושי להגדיר שעה משותפת לבחינה לכל תלמידי הכיתה, ניתן לשלוח אל התלמידים מאגר שאלות לפי פרקי הבחינה והמורה יבחר שאלות לכל תלמיד באופן רנדומלי. ניתן גם לקיים בחינה בעל פה בכל תוכנה שהמורה יבחר. ניתן לשלוח לכל תלמיד את המבחן שלו כשעה לפני זמן "הבחינה בעל פה", כך שיהיה מוכן למענה כשהמורה 'פותח' את המפגש. להלן קישור למאגרי שאלות בגרות לשימושכם: קישור לתיקיית המחוונים הפדגוגיים	
<u>חקר קהילה:</u> ניתן להיעזר במסמך הבא: חקר קהילות שימו לב שההצעה בקישור היא בהיקף של 30%. מי שיבחר בה יוכל לצמצם את הדרישות על מנת להתאימה להיקף דרישות של 15%.	חלופות בהערכה (מסוגים שונים)². יש לבחור הצעה אחת.
<u>סיפורו של אירוע³:</u> על התלמיד לבחור שלושה אירועים מתולדות העמים, שלושה אירועים מתולדות עם ישראל ושלושה אירועים מתולדות היישוב היהודי בארץ.	

² יש להקפיד על כתיבת מחוון לכל אחת מהחלופות בהערכה.
³ תלמידים עולים חדשים יבחרו 2 אירועים מכל סוג

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

לגבי כל אחד מן האירועים שנבחרו, על התלמיד : להציג את האירוע כולל הרקע ההיסטורי הרלוונטי לאירוע. לחבר 3 שאלות שהיה שואל את משתתפי האירוע (לכל אחד מהאירועים). להיכנס לנעליהם של משתתפי האירוע ולענות על שתי שאלות (מכל אירוע) ⁴. להביע עמדה אישית - מדוע בחר באירועים אלו ומה משמעותם לדורנו. על התלמיד להתייחס לכל אירוע בנפרד.	
<u>כתיבת בלוג לדמויות היסטוריות:</u> המורה יכין מאגר של דמויות מתוך נושאי הלימוד. כל תלמיד מקבל/בוחר 3 דמויות היסטוריות מתוך המאגר ⁵. על התלמיד לכתוב לכל אחת מהדמויות בלוג המתאר לפחות 3 אירועים בחייה. יש להוסיף <u>לכל בלוג</u> מקור היסטורי (תמונה או טקסט) וכן מקור משני (סרטון או שיר). אפשר להתייחס גם לרגשות ומחשבות על האירועים כל עוד הם מבוססים על אירועים היסטוריים. <u>כלים גדולים קטנים - שילוב בלוגים בהוראה</u> להלן קישור להנחיות לכתיבת בלוג:	

⁴ חשוב להגדיר לתלמידים את סוג השאלות כדי שלא תהיינה שאלות ידע בלבד.

⁵ תלמידים עולים חדשים יבחרו 2 דמויות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

התנועה הציונית – אז והיום:

כאשר הוקמה התנועה הציונית הוגדרו לה מספר מטרות. עברו שנים, מדינת ישראל אכן קמה. בקונגרס הציוני ה-27, בשנת 1968, הוגדרו מחדש **מטרותיה של ההסתדרות הציונית**:

-פיתוח תכליתי של ארץ ישראל על ידי יישובה ביהודים עובדי אדמה, בעלי מלאכה ועוסקים במשלחי יד
-ארגון היהדות כולה וליכודה על ידי מפעלים יעילים, מקומיים וכלליים, בהתאם לחוקי כל ארץ וארץ
-הגברת הרגש הלאומי היהודי וההכרה הלאומית היהודית
-פעולות הכנה כדי להשיג את הסכמות הממשלות, שיש צורך בהן למען הגיע אל מטרת הציונות

בחרו באחת המטרות:

הסבירו מה היה המצב הקשור למטרה שבחרתם בראשית המאה ה-19 ומה המצב כיום.

הציגו שלושה אירועים משמעותיים שונים שהתרחשו במאתיים השנים האחרונות – אירועים הקשורים למטרה שבחרתם - והסבירו כיצד אירועים אלו מבטאים את מצבה של המטרה שבה בחרתם.

בין האירועים שבחרתם ובין המצב כיום קיים הבדל משמעותי, ויתכן וקיים הבדל גם בין אירועים עצמם. הציגו תהליך או אירוע שגרם להבדלים אלה, והסבירו כיצד הוא גרם להם.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

<u>משימת פר"ח:</u> על התלמיד לבחור את שני נושאי פר"ח (מלחמת העצמאות והעלייה מאתיופיה). על התלמיד לאתר במרשתת 3 סרטונים ו-2 שירים נוספים להעשרת הסרטונים והשירים שכבר קיימים בערכת פר"ח בכל נושא. לגבי כל סרטון וכל שיר – על התלמיד לכתוב איזה מידע הם מוסיפים לנושא ולכתוב דף עבודה עם שאלות לכל אחד מהם⁶.	
<u>שיר ומסר:</u> להלן קישורים למספר שירים. על התלמיד לבחור שלושה שירים⁷ מתוך הרשימה. מילות השיר / נתן אלתרמן -חמש לפנות בוקר מילות השיר / פנחס לנדר -מלאו אסמינו בר מילות השיר / אהרן ואפרת רזיאל -בקיבוץ גלויות יש פקקים מילות השיר / יורם טהרלב -אין כבר דרך חזרה מילות השיר / ישי ריבו -קול דודי דופק מילות השיר / עלי מוהר -שיר השיירה מילות השיר / מאיר אריאל -כתונת פסים מילות השיר / יוסי בנאי -ספירת מלאי	

⁶ תלמידים עולים חדשים יכינו דפי עבודה רק ל-3 סרטונים או שירים.

⁷ תלמידים עולים חדשים יבחרו שני שירים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

מילות השיר / מרדכי בן דוד -ירושלים את ירושתנו מילות השיר / יוחאי בן אב"י - ייסוד כסא ה על התלמיד : לציין מהי השורה המשמעותית ביותר עבורו (בכל שיר) ולנמק את הבחירה. מהו המסר של כל אחד מהשירים? האם בתום שנתיים של לימודי היסטוריה, התלמיד מסכים עם המסר של כל אחד מהשירים? יש לנמק את התשובה (יש להתייחס לכל שיר בנפרד). על התלמיד לחשוב על תובנה, רעיון או מסר שגיבש במהלך לימודי היסטוריה. עליו לחפש במרשתת שיר המבטא מסר זה, לכתוב את שמו ואת שם המחבר ולצרף קישור. על התלמיד לנמק את בחירתו.	
<u>הסיפור השלם:</u> המורה יכין מאגר של טקסטים מסוגים שונים, כמו ספרים/סרטים/טקסטים חזותיים/טקסטים מילוליים מתוך ספרי הלימוד. מומלץ להכין את המאגר בחלוקה ל-4 חטיבות הלימוד בתכנית הלימודים (מסורת ומודרנה, נאציזם ושואה, מיישוב למדינה, מדינת ישראל). על התלמיד לבחור שני טקסטים⁸ (ספר/סרט/טקסט חזותי/טקסט מילולי) מכל חטיבה, כאשר כל הטקסטים שנבחרו מספרים סיפור ויש ביניהם קשר. על התלמיד לנתח כל טקסט על פי שאלות מנחות, כפי שנלמד במהלך שתי שנות הלימוד.	

⁸ תלמידים עולים חדשים יבחרו טקסט אחד מכל חטיבה

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

יחידות ההגבר:

מומלץ לחשב את הציון השנתי בדרך הבאה. מורה המבקש לשנות את היחס בין רכיבי הציון יעשה זאת בהיוועצות ובאישור המפמ"ר.

א. במידה והמקצוע נלמד שנה אחת:

1. ציון מחצית א' + מחצית ב' - 85% (מחצית א' - 60%, מחצית ב' 25%)
2. בחינת בית בהיקף 15%.

ב. במידה והמקצוע נלמד שנתיים:

1. שנה א' 25%
2. שנה ב' 60% (מחצית א' - 40%, מחצית ב' - 20%)
3. בחינת בית בהיקף 15%.

להלן האפשרויות:

בחינת בית עם חומר פתוח עם שאלות בגרות משנים קודמות או שאלות שהמורה יחבר ברוח בחינות הבגרות, בזמן מוגדר מראש (עם הנחיות לשעת התחלה ושעת סיום).
הבחינה צריכה להיות במבנה פרקי בחינת הבגרות.

אם יש קושי להגדיר שעה משותפת לבחינה לכל תלמידי הכיתה, ניתן לשלוח אל התלמידים מאגר שאלות לפי פרקי הבחינה והמורה יבחר שאלות לכל תלמיד באופן רנדומלי.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על היסטוריה בחמ"ד

ניתן גם לקיים בחינה בעל פה בכל תוכנה שהמורה יבחר. ניתן לשלוח לכל תלמיד את המבחן שלו כשעה לפני זמן "הבחינה בעל פה", כך שיהיה מוכן למענה כשהמורה 'פותח' את המפגש.

להלן קישור למאגרי שאלות בגרות לשימושכם: [קישור לתיקיית המחוונים הפדגוגיים](#)

נשמח לסייע בכל דבר ועניין.

בהצלחה רבה!
בלהה